

VERGİ MAHKEMELERİNDE TEK HÂKİMLE ÇÖZÜMLENECEK DAVALARA İLİŞKİN SINIRI ARTIRAN KANUN TASARISI HÜKMÜNÜN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ümit Süleyman ÜSTÜN*

ÖZET

Vergi mahkemeleri, idare mahkemeleri ile birlikte idarî yargı içinde yer alan ilk derece mahkemeleridir. Vergi mahkemeleri tek hâkimle ve kurul halinde karar vermektedir. Tek hâkimle çözümlenecek davalar ise temel itibariyle parasal sınıra bağlanmıştır. TBMM'ye sunulan kanun tasarısında, bu parasal sınırın 50000 TL'ye artırılmasına yönelik bir hüküm de bulunmaktadır.

Tek hâkimle çözümlenecek davalara ilişkin parasal sınırın artırılmasının vergi yargısına olan etkileri bu çalışmada incelenmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Vergi Yargısı, Danıştay, Bölge İdare Mahkemesi, Tek Hâkim.

EVALUATION OF DRAFT LAW ABOUT INCREASING THE LIMIT OF TAX CASES WHICH IS SOLVED BY A SINGLE JUDGE

ABSTRACT

Tax courts are first instance courts that take place in the administrative jurisdiction with administrative courts. Tax courts' decides taken by a single judge or a board. Cases are resolved by a single judge are connected to the monetary limit.

The draft law submitted to the Parliament includes a provision to increase the monetary limit to 50000 TL. Effects of tax judgment about increasing the monetary limit relating to cases of a single judge will be examined in this study.

Key Words: *Tax Law, Danıştay, the Regional Administrative Court, the single judge.*

* Yrd. Doç. Dr., Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Malî Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi. (sustun@selcuk.edu.tr)

I. GİRİŞ

Vergi mahkemeleri, idare mahkemeleri ile birlikte idarî yargı içinde yer alan ilk derece mahkemeleridir. Vergi uyuşmazlıklarında genel görevli yargı mercileridir¹. 2576 sayılı Kanunun² 6. maddesinde vergi mahkemelerinin görevleri düzenlenmektedir. Buna göre vergi mahkemeleri; “a) Genel bütçeye, il özel idareleri, belediye ve köylere ait vergi, resim ve harçlar ile benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları ile tarifelere ilişkin davaları,

b) (a) bendindeki konularda 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin davaları,

c) Diğer kanunlarla verilen işleri, çözümler”.

Vergi mahkemelerinde kararlar, bir başkan ve iki üyeden oluşan kurul (heyet) tarafından veya tek hâkimle alınmaktadır³. Vergi mahkemelerinin tek hâkimle bakacakları davalar kanunda belirlenmiştir. 2576 sayılı Kanunun 7/2. maddesinde belli miktarı geçmeyen vergi uyuşmazlıklarının tek hâkimle çözümleneceği hükme bağlanmıştır: “6 ncı maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen uyuşmazlıklardan kaynaklanan toplam değeri bir milyar lirayı aşmayan davalar, vergi mahkemesi hakimlerinden biri tarafından çözümlenir”.

Kanundaki parasal sınır, kanunun ilk çıktığı zaman 75000 TL idi⁴. Çeşitli yıllarda yapılan kanun değişiklikleri ile bu sınır artırılmıştır. İlk olarak 1988 yılında çıkarılan 3410 sayılı Kanunla parasal sınır iki milyon liraya yükseltilmiş ve yine aynı kanunla 2576 sayılı Kanuna eklenen ek 1.

¹ ÖNCEL – KUMRULU – ÇAĞAN, s. 187.

² 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun, RG. 20.01.1982, S. 17580.

³ BİLİCİ, s. 130; ÖNCEL – KUMRULU – ÇAĞAN, s. 187.

⁴ Kanun ilk çıktığı zaman parasal sınır 75000 TL idi: “Kazançları götürü usulde tespit edilen mükelleflerin sınıf ve derecelerinin tespitine ilişkin işlemlere karşı açılan davalar ile her türlü vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümler ve bunların zam ve cezaları toplamı yetmişbeş bin lirayı geçmeyen tarhlara karşı açılan davalar vergi mahkemesi Hâkimlerinden biri tarafından çözümlenir”.

Vergi Mahkemelerinde Tek Hâkimle Çözümenecek Davalara İlişkin...

madde ile söz konusu parasal sınırın 1.1.1993 tarihinden itibaren 10 milyon TL olarak uygulanması kabul edilmiştir⁵.

Kanundaki parasal sınırın enflasyon karşısında aşınmasının önlenmesi için, daha sora çıkarılan 4577 sayılı Kanunla⁶, bu parasal sınırın her yıl yeniden değerlendirilmesinde artışına yönelik olarak 2576 sayılı Kanunun ek 1. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Buna göre, “*Bu Kanunun tek hakimle çözümlenecek davalara ilişkin 7 nci maddesindeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığınca her yıl tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirilmesinde artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların on milyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz*”.

Böylelikle tek hâkimle bakılacak davalara ilişkin parasal sınır, her yıl yeniden değerlendirilmesinde artırılacaktır. Buna göre, 2012 yılı için tek hâkimle bakılacak davalara ilişkin parasal sınır 9230 TL’dir.

Davaların tek hâkimle veya kurul halinde çözümlenmesi, bu kararlara karşı gidilecek kanun yolu bakımından önem arz etmektedir. Tek hâkimle bakılan davalar Bölge İdare Mahkemeleri’nde itiraz yoluyla incelenirken, kurul halinde verilen kararlara karşı ise Danıştay’da temyiz yoluna gidilmektedir. Nitekim Bölge İdare Mahkemeleri’nin görevlerini düzenleyen 2576 sayılı Kanunun 8. maddesinde, bu mahkemelerin “*Yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemelerinde tek hakim tarafından 7 nci madde hükümleri uyarınca verilen kararları itiraz üzerine*” inceleyip kesin olarak hükme bağlayacağı kuralı yer almaktadır.

Tek hâkimle bakılacak davalara ilişkin parasal sınırın yükseltilmesine yönelik çalışma bulunmaktadır. Bu bağlamda, yargı

⁵ 3410 sayılı 6.1.1982 Tarihli ve 2576 Sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun, RG. 02.03.1988, S. 19742. Ek madde 1: “*Bu Kanunun tek hakimle çözümlenecek davaları belirleyen 7 nci maddesindeki parasal sınırlar 1/1/1993 tarihinden itibaren sekiz milyon lira olarak uygulanır*”.

⁶ Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun ile İdarî Yargılama Usulü Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, RG. 15.06.2000, S. 24080.

Ümit Süleyman ÜSTÜN

hizmetlerinin etkinleştirilmesi amacıyla hazırlanan ve TBMM'ye sevk edilen Kanun tasarısının⁷ 37. maddesinde “2576 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarında yer alan “birmilyar lirayı” ibareleri “ellibin Türk Lirasını” şeklinde değiştirilmiştir” hükmü yer almaktadır⁸. Buna göre idarî yargıda tek hâkimle çözümlenecek davalara ilişkin parasal sınırın (2012 itibarıyla) 9230 TL'den 50000 TL'ye çıkarılması hedeflenmektedir. Bu şekildeki bir düzenlemenin Bölge İdare Mahkemeleri ve Danıştay'ın iş yükünü derinden etkileyeceği açıktır.

Çalışmada, vergi mahkemelerinde tek hâkimle karara bağlanacak davalara ilişkin parasal sınırın artırılmasının muhtemel sonuçları, geçmiş yıllara ilişkin istatistikî bilgilere dayanılarak değerlendirilmeye tabi tutulmaya çalışılacaktır.

II. KANUN TASARISINDAKİ DÜZENLEMENİN GEREKÇESİ

Tasarının genel gerekçesinde⁹, yargılama sürecinin yavaş işlediği vurgulanmakta ve bu tasarının yargı hizmetlerinin hızlandırılması amacıyla bugüne kadar yapılan düzenlemelerin devamı niteliğinde olduğu belirtilmektedir: “*Son yıllarda yargının iş yükünün aşırı şekilde ağırlaşması ve yargılama sürecinin yavaş işlemesi, Anayasamızın ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin kabul ettiği makul sürede yargılanma hakkı ve devletin makul sürede yargılama yükümlülüğünün gereğinin yerine getirilmesini önemli derecede engellemektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin ihlâli nedeniyle Türkiye'nin tazminat ödemek zorunda kaldığı fiillerin önemli bir kısmının da makul sürede yargılama ilkesinin ihlâliyle*

⁷ “Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava Cezaların Ertelemesi Hakkında Kanun Tasarısı”. Başbakanlığın 30.01.2012 tarih ve 464/544 sayılı yazısı ile TBMM'ye gönderilmiştir. Tasarının tam metni ve gerekçeleri için bkz. <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2012/ocak/kanuntasarisison/tasarison.pdf>, ET. 05.02.2012.

⁸ Tasarının 40. maddesinde benzer hüküm, idarî yargıda duruşma yapılmasına ilişkin olarak getirilmiştir. İdari Yargılama Usulü Kanununun 17. maddesindeki duruşma yapılmasına ilişkin parasal sınırın 50000 TL'ye yükseltilmesi planlanmaktadır.

⁹ Tasarının gerekçesi için bkz. <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2012/ocak/kanuntasarisison/tasarison.pdf>, ET. 05.02.2012.

Vergi Mahkemelerinde Tek Hâkimle Çözülenecek Davalara İlişkin...

*ilgili olduğu düşünüldüğünde, makul sürede yargılama yükümlülüğünün önemi daha da artmaktadır*¹⁰.

İdarî yargı ile yapılan değişikliklerin genel gerekçesinde ise, Danıştay'ın iş yükünün azaltılması ve bu suretle Danıştay'a gerçek bir temyiz ve içtihat mahkemesi sıfatının kazandırılmasının amaçlandığı ifade edilmektedir: *“Bu değişikliklerin yürürlüğe girmesiyle birlikte, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin ihlal kararı verdiği bazı sorunların giderilmesi, Danıştayın ilk derece mahkemesi sıfatıyla baktığı davaların azaltılması, iş yükünün hafifletilmesi, Danıştayın gerçek bir temyiz ve içtihat mahkemesi hüviyetini kazanabilmesi, bir kısım kararların heyet kararına gerek olmaksızın, üye hakim tarafından alınabilmesi, yargılama sürelerinin kısaltılması sağlanacaktır*”¹¹.

Tek hâkimle görülecek davalara ait parasal sınırın artırılmasını hükme bağlayan maddenin gerekçesinde ise, ülkemizde tek hâkimle görülen dava sayısının çok düşük kaldığı, yapılacak düzenleme ile davaların daha hızlı karara bağlanmasının mümkün olacağı belirtilmektedir¹².

III. MEVCUT PARASAL SINIRDAKİ İŞLEYİŞİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, açıklanan son iki yıla (2009 ve 2010) ait veriler ele alınacak ve ona göre bir değerlendirme yapılmaya çalışılacaktır.

Vergi mahkemelerinin 2009 yılına ilişkin görev yükü şu şekilde belirtilebilir¹³: (01.01.2009-31.12.2009 arası)

¹⁰ Tasarı, s. 25.

¹¹ Tasarı, s. 27.

¹² Madde 37 gerekçesi: *“Maddeyle, idare ve vergi mahkemelerinde tek hâkim tarafından görülecek davalara ilişkin parasal sınır yeniden düzenlenmektedir. İdarî yargı sisteminden büyük ölçüde esinlendiğimiz Fransa’da ilk derece yargılamasında davaların yaklaşık 2/3’ü tek hâkim tarafından yürütülmektedir. Ülkemizde ise ilk derece mahkemelerinde tek hâkimle görülen davaların sayısı oldukça düşük kalmaktadır. Düzenlemeyle tek hâkim tarafından karara bağlanacak dosyaların sayısı artırılmaktadır. Bununla davaların daha hızlı karara bağlanmasının mümkün olacağı değerlendirilmektedir”*. Tasarı, s. 34-35.

¹³ http://www.adliscil.adalet.gov.tr/istatistik_2009/idari/idari13.pdf ’den yararlanılarak oluşturulmuştur. ET. 24.10.2011.

Ümit Süleyman ÜSTÜN

GELEN İŞ	DAVA SAYISI
Geçen Yıldan Kalan	72177
Yıl İçinde Gelen	110733
Bozularak Gelen	5528
TOPLAM	188438

Vergi mahkemelerinin 2010 yılına ilişkin görev yükü ise şu şekilde belirtilebilir¹⁴: (01.01.2010-31.12.2010 arası)

GELEN İŞ	DAVA SAYISI
Geçen Yıldan Kalan	76533
Yıl İçinde Gelen	130134
Bozularak Gelen	5795
TOPLAM	212462

Buna göre vergi mahkemelerinin 2009 yılındaki iş yükü toplam 188438'dir. Bunun üçten birinden fazlasını (%38,30) geçen yıldan kalan dosyalar oluşturmaktadır. 2010 yılında ise mahkemelerin iş yükü artmıştır: 212462. Bunun % 30,02'sini geçen yıldan kalan dosyalar oluşturmaktadır. Geriye kalanı ise gelecek yıla devretmektedir¹⁵.

¹⁴ http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2010/ist_tab.htm 'den yararlanılarak oluşturulmuştur. ET. 05.02.2012.

¹⁵ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. ÜSTÜN, s. 55.

Vergi Mahkemelerinde Tek Hâkimle Çözömlenecek Davalara İlişkin...

İtiraz mercii olan Bölge İdare Mahkemelerinin iş yükü incelendiği ise ortaya çarpıcı bir durum çıkmaktadır¹⁶:

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ ESAS DOSYASI İŞ YÜKÜ (1/1/2009 - 31/12/2009)										
GÖNDEREN MAHKEME	KONULAR	GELEN İŞ				ÇIKAN İŞ			DEVREDEN İŞ	
		GEÇEN YILDAN KALAN	YIL İÇİNDE GELEN	TOPLAM	%	İTİRAZ	KARAR DÜZELTME	TOPLAM		
İDARE	İTİRAZ	2153	14852	17005	22,4	11844	3523	15367	1638	
	BAĞLANTI	44	1665	1709	2,2	1662	0	1662	47	
VERGİ	İTİRAZ	11131	43330	54461	71,6	34075	11018	45093	9368	
	BAĞLANTI	101	918	1019	1,3	1006	0	1006	13	
	GÖREV, YETKİ UYUŞMAZLIĞI	8	521	529	0,7	529	0	529	0	
	DİĞER	560	782	1342	1,8	1256	71	1327	15	
	TOPLAM	13997	62068	76065	100,0	50372	14612	64984	11081	

Bölge İdare Mahkemelerin 2009 yılındaki iş yükünün 72,9'unu vergi mahkemelerinden gelen dosyaları oluşturmaktadır.

¹⁶ http://www.adliscil.adalet.gov.tr/istatistik_2009/idari/idari2.pdf, ET. 24.10.2011.

Ümit Süleyman ÜSTÜN

Bölge İdare Mahkemelerinin 2010 yılı iş yükü ise şu şekildedir¹⁷:

BÖLGE İDARE MAHKEMESİ ESAS DOSYASI İŞ YÜKÜ (1/1/2010 - 31/12/2010)										
	KONULAR	GELEN İŞ				ÇIKAN İŞ			DEVREDEN İŞ	
		GEÇEN YILDAN KALAN	YIL İÇİNDE GELEN	TOPLAM	%	İTİRAZ	KARAR DÜZELTME	TOPLAM		
GÖNDEREN MAHKEME	İDARE	İTİRAZ	1638	14571	16209	19,8	10982	3208	14190	2019
		BAĞLANTI	47	1955	2002	2,4	1949	0	1949	53
	VERGİ	İTİRAZ	9368	52324	61692	75,3	37712	14931	52643	9049
		BAĞLANTI	13	1111	1124	1,4	1076	0	1076	48
	GÖREV, YETKİ UYUŞMAZLIĞI	0	852	852	1,0	839	0	839	13	
	DİĞER	15	39	54	0,1	41	1	42	12	
	TOPLAM	11081	70852	81933	100,0	52599	18140	70739	11194	

Bölge İdare Mahkemelerinin 2010 yılındaki iş yükünün % 76,7'sini vergi dava dosyaları oluşturmaktadır. Bölge İdare Mahkemelerinin vergiye ilişkin dava sayılarında yıldan yıla artış meydana gelmektedir. Bu bakımdan Bölge İdare Mahkemeleri adeta vergi mahkemelerinin itiraz mercii hüviyetine bürünmüş gibidir.

Bu bilgilerden Bölge İdare Mahkemelerinin vergi davalarında önemli bir fonksiyon gördüğü sonucu çıkmaktadır. Bölge İdare Mahkemelerinin iş yükünün neredeyse dörtte üçünden fazlası vergi davalarından oluşmaktadır. Ancak bu durumun Danıştay'ın vergi davaları ile ilgili iş yükünü çok da hafifletmemiş olduğu görülmektedir.

¹⁷ http://www.adliscil.adalet.gov.tr/istatistik_2010/idari/idari2.pdf, ET. 05.02.2012.

Vergi Mahkemelerinde Tek Hâkimle Çözülenecek Davalara İlişkin...

Danıştay'ın 2009 yılına ilişkin iş yükü şu şekilde belirtilebilir¹⁸:

DANIŞTAY İŞ YÜKÜ (1/1/2009-31/12/2009)							
DAİRELER	GELEN İŞ			ÇIKAN İŞ	GELECEK YILA DEVİR	ÇIKANIN GELENE (%)	M ¹⁸
	GEÇEN YILDAN DEVREN GELEN	YIL İÇİNDE GELEN	TOPLAM				
İDARİ DAVA DAİRELERİ G. K.	5652	4170	9822	4659	5163	47,4	441
VERGİ DAVA DAİRELERİ G. K.	503	731	1234	813	421	65,9	215
BİRİNCİ	250	1740	1990	1813	177	91,1	43
İKİNCİ	7492	6450	13942	5020	8922	36,0	515
ÜÇÜNCÜ	5459	6272	11731	4555	7176	38,8	420
DÖRDÜNCÜ	8488	9500	17988	7259	10729	40,4	413
BEŞİNCİ	11618	7916	19534	8047	11487	41,2	521
ALTINCI	18056	16100	34156	13127	21029	38,4	481
YEDİNCİ	8953	9539	18492	5845	12647	31,6	505
SEKİZİNCİ	11091	10979	22070	8320	13750	37,7	463
DOKUZUNCU	8012	10005	18017	5424	12593	30,1	481
ONUNCU	14203	16909	31112	11667	19445	37,5	424
ONBİRİNCİ	20739	9010	29749	11205	18544	37,7	700
ONİKİNCİ	11481	9449	20930	7802	13128	37,3	514
ONÜÇÜNCÜ	17397	7434	24831	11403	13428	45,9	589
TOPLAM	149394	126204	275598	106959	168639	38,8	491

M¹⁸ : Ortalama görülme süresi(Gün); Dosyanın daireye gelişi ile daireden çıkışı arasında geçen zaman olarak hesaplanmıştır.

¹⁸ http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2009/danistay/danistay1.pdf,ET. 24.10.2011.

Ümit Süleyman ÜSTÜN

Danıştay'ın 2010 yılına ilişkin iş yükü ise şu şekildedir¹⁹:

DAİRELER	DANIŞTAY İŞ YÜKÜ (1/1/2010-31/12/2010)						M*
	GELEN İŞ			ÇIKAN İŞ	GELECEK YILA DEVİR	ÇIKANIN GELENE (%)	
	GEÇEN YILDAN DEVREN GELEN	YIL İÇİNDE GELEN	TOPLAM				
İDARİ DAVA DAİRELERİ G. K.	5163	4878	10041	3698	6343	36,8	483
VERGİ DAVA DAİRELERİ G. K.	421	827	1248	701	547	56,2	228
BİRİNCİ	177	2162	2339	2127	212	90,9	33
İKİNCİ	8922	7268	16190	5285	10905	32,6	569
ÜÇÜNCÜ	7176	7491	14667	4561	10106	31,1	516
DÖRDÜNCÜ	10729	9986	20715	6628	14087	32,0	538
BEŞİNCİ	11487	7953	19440	8010	11430	41,2	517
ALTINCI	21029	13582	34611	12240	22371	35,4	605
YEDİNCİ	12647	11035	23682	6080	17602	25,7	636
SEKİZİNCİ	13750	10007	23757	7563	16194	31,8	614
DOKUZUNCU	12593	11916	24509	7114	17395	29,0	567
ONUNCU	19445	16742	36187	12130	24057	33,5	542
ONBİRİNCİ	18544	10613	29157	11924	17233	40,9	571
ONİKİNCİ	13128	9632	22760	6901	15859	30,3	631
ONÜÇÜNCÜ	13428	5110	18538	8918	9620	48,1	591
DAİRELER T.	163055	123497	286552	99481	187071	34,7	565
TOPLAM	168639	129202	297841	103880	193961	34,9	560

M* : Ortalama görülme süresi(Gün); Dosyanın daireye gelişi ile daireden çıkışı arasında geçen zaman olarak hesaplanmıştır.

Danıştay'da davaların karara bağlanma sürecinin yavaş işlediği anlaşılmaktadır. Çıkan davaların oranının gelen davaların ancak 2009 yılında %38,8'ini, 2010 yılında ise % 34,9'unu karşılaması bu durumu göstermektedir.

Vergi davaları ile görevli dairelerin (3, 4, 7, 9 ve vergi dava daireleri genel kurulunun) toplam iş yükü 2009 yılı için 67462'dir. Bu ise Danıştay'ın toplam iş yükünün % 24,47'sine tekabül etmektedir. 2010 yılında ise bu dairelerin toplam iş yükü 84821'dir. Bu sayı, 2010 toplam iş yükünün % 28,47'sine karşılık gelmektedir. Bu açıdan Danıştay'da görülen davaların ancak dörtte birinin doğrudan vergi ile ilgili olduğu anlaşılmaktadır²⁰.

Doktrinde istinaf modelini esas alan üç kademeli bir yapılanmanın uygun olacağı vurgulanmaktadır²¹. Bölge İdare Mahkemelerine, gerçek

¹⁹ http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2010/danistay/danistay1.pdf, ET. 05.02.2012.

²⁰ ÜSTÜN, s. 59.

²¹ ÖNCEL – KUMRULU – ÇAĞAN, s. 188; KUMRULU, s. 57; SABAN, s. 310-311.

Vergi Mahkemelerinde Tek Hâkimle Çözömlenecek Davalara İlişkin...

istinaf niteliği kazandırılmalıdır. Bölge İdare Mahkemelerinin vergilere ilişkin görev alanları sınırlı tutulduğundan, bu mercilerin sembolik nitelikte kaldığı iddia edilmektedir²². Ancak Bölge İdare Mahkemelerinin görev yükünün yaklaşık olarak dörtte üçünden fazlasını vergi mahkemelerinden gelen itirazların oluşturduğuna yönelik istatistiğe göre, bu mahkemeler vergi yargısı açısından önemli bir fonksiyon görmektedir. Fakat sağlıklı bir işleyiş açısından, bu mahkemelerin görev alanlarının yeniden belirlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Buna göre, görev alanının dava konusuna göre belirlenmesi çok daha isabetli olacaktır²³.

2009 yılında, Bölge İdare Mahkemelerinde itiraz yoluyla incelenen vergi davaları sayısı 55480, Danıştay'da temyizen incelenen vergi davalarının sayısı ise 67462 olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla 2009 yılında vergi mahkemeleri kararlarından kanun yoluna gidilenlerin % 45,12'si Bölge İdare Mahkemelerine, % 54,87'si ise Danıştay'a gitmiştir.

2010 yılında ise bu rakamlar Bölge İdare Mahkemeleri için 62816 (% 42,54), Danıştay için 84821 (% 57,45) olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında bir önceki yıla oranla, Bölge İdare Mahkemelerine itiraz başvuruları % 45'ten % 42'ye düşmüştür. Danıştay'a temyiz başvuruları ise % 54.87'den % 57,45'e yükselmiştir.

Bu bilgiler doğrultusunda Danıştay'ın vergi davalarına ilişkin iş yükünün Bölge İdare Mahkemelerinden daha çok olduğu anlaşılmaktadır. Vergi mahkemelerinin tek hâkimle verdiği kararların sayısal olarak düşük kaldığı ortadadır. Ayrıca her geçen yıl bu sayının azalmaktadır. Danıştay'ın iş yükünün de oransal olarak arttığı anlaşılmaktadır. Bu da, tek hâkimle görülecek davalara ilişkin kanunda yer alan parasal sınırın düşük kaldığının çok önemli bir göstergesidir.

Danıştay'ın temyiz mercii olarak, vergi hukukunun ve vergi yargısının gelişiminde katkısı büyüktür. Bu yüzden Danıştay'ın gerçek içtihat mahkemesi kimliğine kavuşturulması gerektiği doktrinde haklı olarak

²² ÖNCEL – KUMRULU – ÇAĞAN, s. 188; Bu mahkemelerin tıkaç fonksiyonunu çok küçük ölçüde yerine getirdikleri belirtilmektedir. Bkz. KUMRULU, s. 56.

²³ Bkz. KUMRULU, s. 56-57.

Ümit Süleyman ÜSTÜN

ileri sürülmektedir²⁴. Danıştay'ın gerçek içtihat mahkemesi hüviyetine kavuşturulabilmesi de iş yükünün azaltılması, nitelikli davaların Danıştay'a gelmesiyle mümkün olabilecektir.

IV. SONUÇ

Bölge idare Mahkemeleri ve Danıştay vergi hukukunda önemli görev ifa etmektedir. Özellikle Danıştay içtihatları sayesinde vergi hukukunun gelişimine büyük katkı sağlamaktadır. Ancak Danıştay'ın bu görevini layıkıyla sürdürebilmesi, içtihat oluşturma işlevini yeterince titizlikle yerine getirebilmesine bağlıdır. Bu bakımdan Danıştay'ın iş yükünün azaltılması, nitelikli davaların Danıştay'a gönderilmesi büyük önem arz etmektedir.

Mevcut durum incelendiğinde, kanun yollarının yaklaşık % 45'inin Bölge İdare Mahkemelerine yapılan itirazlardan ve yaklaşık % 55'inin Danıştay'a yapılan temyiz başvurularından oluştuğu anlaşılmaktadır. Bu haliyle Danıştay, kanun yollarına müracaatların yarısından fazlasında görev almış bulunmaktadır. Danıştay'ın gerçek bir yüksek içtihat mahkemesi sıfatına sahip olabilmesi için bu oranın düşmesi gerektiği açıktır.

Tasarıyla tek hâkimle bakılacak davalara ilişkin parasal sınırnın artırılmasının hedeflenmesi, Danıştay'ın gerçek bir yüksek içtihat mahkemesi olarak görev yapabilmesi için oldukça önemli bir adım niteliğindedir. Bu sayede Bölge İdare Mahkemelerinin yükü artacak, Danıştay'a ise daha az sayıda dosya intikal edecektir. Bu da Danıştay açısından olumlu niteliktedir.

Daha çok sayıda dosyanın Bölge İdare Mahkemelerine gidecek olması, benzer konularda farklı Bölge İdare Mahkemelerinden verilen kararların birbiriyle çelişen tarzda olmasına da yol açabilecektir. Farklı Bölge İdare Mahkemelerinin benzer konularda, kararlarında farklılıklar meydana gelebilecektir. Bu durumun düzeltilmesi için, bu mahkemelerden verilen farklı içtihatların Danıştay'ın bünyesinde birleştirilmesine yönelik bir düzenleme yapılması olumlu olacaktır.

²⁴ Bunun için de Danıştay, belli kriterlere göre kendisine intikal edecek sınırlı sayıdaki uyuşmazlığa, yüksek içtihat mahkemesi sıfatıyla bakmalıdır. Bkz. SABAN, s. 311; KUMRULU, s. 57.

Vergi Mahkemelerinde Tek Hâkimle Çözömlenecek Davalara İlişkin...

Tasarının bu şekilde kanunlaşması halinde, Bölge İdare Mahkemelerinin vergi ile ilgili iş yükü daha da artacaktır. Bu mahkemelerde görölmekte olan dosyaların dörtte üçü vergiye ilişkindir. Yapılan düzenleme sonrası bu oranın idarî davalar aleyhine biraz daha artması söz konusu olacaktır. Bu bakımdan Bölge İdare Mahkemelerinin görevlerinin ve yapısının yeniden ele alınması gerekebilecektir. Aslında, vergi yargısının idarî yargı dışında ayrı, bağımsız bir yargı kolu olarak düzenlenmesi, muhtemel sorunların önlenmesinde belki de en etkin çözüm yolu olacaktır.

KAYNAKÇA

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü,
<http://www.adlisicil.adalet.gov.tr> Erişim Tarihi: 05.02.2012.

BİLİCİ Nurettin (2010), *Vergi Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

KUMRULU Ahmet (1989), *Vergi Yargılama Hukukunun Kuramsal Temelleri, İşlev-Yapı-İlkeler-Nitelik*, Ankara: Çoğaltma.

ÖNCEL Muallâ – KUMRULU Ahmet – ÇAĞAN Nami (2011), *Vergi Hukuku*, Ankara: Turhan Kitabevi.

SABAN Nihal (2006), *Vergi Hukuku*, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.

ÜSTÜN Ümit Süleyman (2011), *Nasıl Bir Vergi Denetimi ve Yargısı?*, ÇAĞA Hukuk Vakfı 2011 Ödölünü alan henüz yayımlanmamış eser.

Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava Cezalarının Ertelenmesi Hakkında Kanun Tasarısı, <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2012/ocak/kanuntasarisison/tasarison.pdf> Erişim tarihi: 05.02.2012.

BOŞ